

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ У СЕРБІЇ

20-21 квітня 2012 р. у туристичному конгресовому центрі Андревле поблизу м.Нові Сад (Сербія) відбулася міжнародна наукова конференція *“Velicina malih jezickih, knjizevnih, kulturnih i istorijskih tradicija”* (*“Величина малих мовних, літературних, культурних та історичних традицій”*). Вона була приурочена до 30-ї річниці створення кафедри русинської мови та літератури на філософському факультеті університету у м.Нові Сад та 60-й річниці часопису *“Шветлосц”*. У роботі конференції взяли участь 30 фахівців у галузі русиністики, а представили свої роботи 50 науковців з Великобританії, Естонії, Італії, Канади, Польщі, Сербії, Словаччини, Угорщини, України, Хорватії та Чорногорії.

Розпочалася конференція з привітального слова продекана з міжнародних зв'язків філософського факультету д-ра І.Секеруша і керівника відділення русиністики факультету академіка Ю.Тамаша, який, зокрема, зазначив, що центр русиністики у Новому Саді є найпотужнішим у світі. Саме тут з'явилися наукові праці з історії русинської мови та літератури. Д-р О.Белей виголосив привітання ректора Львівського національного університету ім. І.Франка І.Вакарчука до учасників конференції. До привітань долучилася і д-р О.Дуц-Файфер з Польщі.

Далі робота форуму продовжилася у шести секціях. На засіданні першої секції *“Історики про об'єднання національних меншин та їхнє становище”* обговорювалися питання становища національних меншин (М.Міланков, І.Сремац, Сербія) і русинства взагалі (П.Рокаї, А.Касаш, Сербія), русинів у Воєводині у XVIII ст. (В.Гаврилович, Сербія), євреїв у середньовічній Угорщині (Б.Стойковські, Сербія), румунів у Сербії (І.Яніч, Сербія).

Друга секція була присвячена історії русинів у країнах Центральної Європи. На обговорення були винесені такі доповіді: *“Четверта Русь: нова реальність у новій Європі”* (акад. П.Магочій, Канада), *“Характер традиційної матеріальної культури населення Пряшівщини”* (М.Сополига, Словаччина), *“Розвиток національних поглядів бачвансько-сремських русинів у період між двома світовими війнами”* (О.Румянцев, Італія), *“Шевченківські свята міжвоєнної української еміграції в Югославії”* (В.Власенко, Україна), *“Проблеми та перспективи вивчення середньовічних міграційних рухів”* (М.Волощук, Україна), *“Єпископ др. Діонізій Нярадї і його релігійна та національна діяльність”* (М.Малацко, Сербія), *“Гавриїл Костельник як філософ історії”* (Д.Гарді, Сербія), а також про асиміляційні процеси серед русинів північно-східної Угорщини у XVIII-XIX ст. (П.Шолтес, Словаччина).

На засіданні третьої секції *“Суспільний контекст життя меншин”* обговорювалися питання збереження мовних, культурних та історичних традицій національних меншин (М.Йобадь-Жирош, М.Жирош, Угорщина), етнічних і релігійних назв русинів у Бачці і Сремі у XVIII ст. (Я.Рамач, Сербія), становища національних меншин в постсоціалістичних країнах (С.Тамаш, Сербія), освіти русинів у Воєводині з 1974 р. (А.Вуїч, Сербія), історії та сучасного стану вищої освіти на Закарпатті (І.Студеняк, Україна), а також про чорногорську династію Балшичів (А.Шекуларац, Чорногорія) та 60-літній ювілей русинського часопису *“Шветлосц”* (М.Цап, Сербія).

Фундаментальні питання русинського ідентитету, проблеми русиністики, україністики, їх етнографічні та літературознавчі аспекти розглядалися на засіданні

четвертої секції. В обговоренні взяли участь сербські фахівці у галузі означених проблем Ю.Тамаш, Л.Попович, Ю.Рамач, Ст.Константинович та науковці з України Л.Белей, Л. та Я.Гарасим.

П'ята секція *“Русинська мова у середньоєвропейському оточенні”* була присвячена проблемам генезису та розвитку русинської мови. Розглядалися питання походження русинської/південноруської мови (акад. А.Дуліченко, Естонія), запозичення з угорської (З.Андраши, Угорщина) та сербської (С.Савич, К.Джуджар, Сербія) мов, окремі аспекти розвитку русиністики у Сербії (М.Дудок, А.Рамач-Фурман, А.Мудри), Хорватії (О.Тимко), Чорногорії (А.Чиргич), висвітлення життя русинів Воеводини на сторінках ужгородської преси у 1941-1944 рр. (М.Капраль, Угорщина).

Актуальні питання розвитку русинської мови обговорювалися на засіданні шостої секції. Були оприлюднені такі доповіді: *“Церковнослов'янські елементи та їх адаптація у русинській мові”* (М.Фейса, Сербія), *“Кодифікація русинської мови в Угорщині”* (М.Лявинець, Угорщина), *“Русинська мова у Словаччині в період “третього” національного відродження”* (А.Плишкова, Словаччина), *“Русинські прізвища мадярського походження”* (Г.Фирис, Угорщина), *“Колоніальне, антиколоніальне і постколоніальне у сучасній лемківській літературі”* (О.Дуц-Файфер, Польща), *“Русинсько-польські паралелі”* (Т.Квока, Польща), *“Русинська мова у Хорватії”* (І.Грецешен, Хорватія), *“Русиністичні видання в Україні”* (В.Падяк, Україна), *“Кодифікування русинських варіантів”* (Г.Бапти, Великобританія).

Матеріали конференції будуть опубліковані на сторінках наукового часопису *“Русиністика”*.

Наприкінці роботи конференції із заключним словом виступив академік Ю.Тамаш. Він же оприлюднив підготовлену фахівцями програму *“Національна стратегія русинів у Сербії до 2020 р.”*. Після її схвалення Національною радою русинів вона буде передана на затвердження уряду Сербії.

ВЛАСЕНКО В.М.